

OLÁH NÓRA KATALIN¹**Sportbiztonság a terrorizmus szemszögéből****Sportsecurity in the aspect of terrorism****Absztrakt**

Sport és terrorizmus? Joggal vetődhet fel a kérdés, hogyan kapcsolódik két ennyire eltérő terület egymáshoz. A szerző erre keresi a választ a következőkben, valamint vizsgálja a terrorizmus sporteseményeken való megnyilvánulási formáit. Az elmúlt évtizedekben a sporteseményeken már megmutatta kegyetlen arcát a terrorizmus. Reális igény tehát, hogy kutassuk a megelőzés lehetőségeit, hogy ha megakadályozni nem is tudjuk, legalább minimalizáljuk a károkat. Arra is fel kell készülnünk – és hazánk növekvő szerepvállalása a nemzetközi sportesemények rendezésében még inkább erre ösztönöz –, hogy Magyarországon is bekövetkezhet ilyen esemény. Érdemes tehát vizsgálni a sportbiztonság jelenlegi helyzetét.

Kulcsszavak: sport, terrorizmus, média, nézőközönség, prevenció

Abstract

Sport and terrorism? You may doubt it that these two entirely different things could join. In the following article the author tries to find the right answer for the fellow question, and she also studies the appearance of terrorism at sport related events. Terror attacks, related to vast sport events in the 20th and 21st centuries, obviously have showed the deadly nature of terrorism. According to this fact, there is a demand to discover the possibilities of prevention, because even if we cannot prevent the further damages, we might be able to minimize the number of casualties at these terrorist attacks. We should also prepare for the option – and the growing role of our country in the organization of international sport events highlights it even more - that a terror attack related to sport event, might take place in Hungary as well. Therefore it is worth to study the actualities of sportsecurity.

¹ Nemzeti Közszolgálati Egyetem, BSc hallgató - National University of Public Service, BSc student, E-mail: onori1995@gmail.com ORCID: 0000-0002-2930-8354

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2017. X. évfolyam 1. szám

Keywords: sport, terrorism, media, spectators, prevention

„Ölj meg egyet és félemlíts meg tízezret!”, *Szun Ce*, kínai stratégá szavait ma is helytállóan érezhetjük, mikor korunk egyik legnagyobb biztonsági kihívását, a terrorizmus jelenségét vizsgáljuk.²

A terrorizmus, mint az aszimmetrikus hadviselés egyik megjelenési formája, komoly történelmi múlttal rendelkezik.³ Már az ókori (szikarioszok) és a középkori (asszaszinok) társadalmakban is megtalálhatóak bizonyos elemei, de további példaként említhető az Indiában közel 8 millió ember életének kioltásáért felelő „thug”-ok (orgyilkosok) szervezete.⁴

Hosszú történelmi múltat tudhat magáénak a sport is, mint jelenség. Köztudott, hogy a görögök i. e. 776-ban tartották meg az első olimpiát. Majd ezt az ókori eszmét felelevenítve *Pierre de Coubertin* báró munkássága nyomán 1896-ban görög földön, Athénban rendezhették meg az I. újkori olimpiát.

Annak ellenére, hogy ez a két jelenség teljesen eltérő tartalommal és üzenettel bír, mégis az látszik igazolódni, hogy a terrorizmus nem kíméli a különféle sporteseményeket. Egy labdarúgó mérkőzés ugyanolyan célponttá válhat, mint egy zsúfolt metró alagút, vagy az ünneplő tömeg a város közepén. Beszédesebb a téma szempontjából, hogy a *Global Terrorism Database* adatai szerint (1970-2015) mintegy 181 terrorcselekménynek volt köze sportlétesítményhez, vagy sporteseményhez.⁵ Ahogyan azt a Nemzetközi Olimpiai Bizottság elnöke, *Thomas Bach* megfogalmazta: „Szembe kell néznünk azzal, hogy egy olyan világban élünk, ahol minden ilyen nagy eseményen a terrorizmus veszélyével is számolni kell.”⁶ Ezek a szavak az olimpiára vonatkoztak, de véleményem szerint egyetlen sporteseményen sem zárható ki ilyen cselekmény, a rendezőknek pedig erre mindig érdemes gondolni.

² DETRE Zoltán: A terrorizmus kialakulásának történeti háttére, megnyilvánulási formái és jelenléte a XXI. században. http://portal.zmne.hu/download/bjkmk/bsz/bszemle2007/2/05_detre.pdf Letöltve: 2017. január 16.

³ KATONA László: A terrorizmus és a szervezett bűnözés elhatárolásának aktuális dilemmái <http://www.knbsz.gov.hu/hu/letoltes/fsz/2013-3.pdf> Letöltve: 2017. január 16.

⁴ TOMOLYA János – PADÁNYI József: A terrorizmus jelentette kihívások http://www.mhft.eu/hadtudomany/2012/3_4/HT_2012_3-4_Tomolya_Padanyi.pdf Letöltve: 2017. január 16.

⁵ GLOBAL TERRORISM DATABASE <https://www.start.umd.edu/gtd/search/Results.aspx?expanded=no&search=sport&ob=GTID&od=desc&page=2&count=50#results-table> Letöltve: 2017. január 16.

⁶ CSIZMAZIA Zoltán: Bajban a budapesti olimpia, a NOB-elnök elájult a párizsi tervektől http://index.hu/sport/2016/10/04/bajban_a_budapesti_olimpia_a_nob-elnok_elajult_a_parizsi_tervektol/ Letöltve: 2017. január 16.

A TERRORIZMUS ÉS A SPORT KAPCSOLATA

Terrorizmus és sport? Mégis hogyan kapcsolódhat ez a két merőben eltérő jelenség egymáshoz? A kérdésre a válasz számos helyen keresendő, de két fő összetevője rendkívül kézenfekvő: egyrészt ezeken az eseményeken általában magas a *nézőszám*,⁷ másrészt rendkívüli *médiaérdeklődés* övezi őket. Egy ekkora tömegben elkövetett robbantás vagy más eszköz bevetése nagy pusztítással jár, számos életet követel. Ennek hatása, a tömegkommunikációs eszközök eseményt erősítő szerepe teszi vonzóvá a terroristák számára az ilyen rendezvényeket.⁸

Manapság a terrorizmus szó hallatán, a nagy többség az iszlám vallásra asszociál, párhuzamot vonva ezzel a vallás és a cselekménysorozatok között. A logikai összekapcsolás nem feltétlen hibás, hiszen ez a vallás egyik alappilléreként hordozza magában a dzsihádot, azaz a szent háborút. A Korán azonban megfogalmazza, hogy aki az iszlám vallás nevében hajt végre ilyen cselekményt, az nem lehet az igaz iszlám hívője, hiszen a Korán többek között békére, erkölcsös életre, és toleranciára szólít. Ennek megfelelően csupán pár százalékra tehető azon muszlimok száma, akik támogatják az iszlám terrorizmust.

A fent említett pár százalék mégis aggodalomra adhat okot, tekintve, hogy ez az öt pilléren nyugvó vallás, korunk egyik legdinamikusabban növekvő vallási közösségét alkotja, ahol a hívők száma évről évre folyamatosan nő.⁹

Azonban a 20-21. századi sporteseményeket ért támadások elkövetőit vizsgálva, meg kell állapítani, hogy az elkövetők más-más célokkal követték el a tetteiket, és nem az iszlám vallás jegyében. Hol a saját kormányának a „megbüntetése” volt a cél,¹⁰ hol a függetlenség kivívása,¹¹ hol pedig más vallási célkitűzések miatt.¹²

⁷ A Föld minden pontján stadionok tucatjait töltik meg zsúfolásig a szurkolni vágyó nézők, példának okáért az angol labdarúgó Premier League mérkőzéseinek mindegyike minimum 10 ezer ember befogadására képes stadionokban zajlik. Ezeknél azonban jóval nagyobb stadion is létezik Dél-Koreában, mely 150 000 néző befogadására képes. Premier League stadiums (Premier League stadionok) <http://footballtripper.com/europe/england/premier-league/> Letöltve: 2017. január 12.

⁸ DETRE Zoltán: A terrorizmus kialakulásának történeti háttere, megnyilvánulási formái és jelenléte a XXI. században. http://portal.zmne.hu/download/bjkmk/bsz/bszemle2007/2/05_detre.pdf Letöltve: 2017. január 16.

⁹TÁLAS Péter: A terrorizmus elleni küzdelem néhány dilemmájáról. http://www.zmne.hu/kulso/mhht/hadtudomany/2005/4/2005_4_33.html Letöltve: 2017. január 16.

¹⁰ Lásd az atlantai olimpia-merénylet: *Eric Robert Rudolph*- az igény szerinti abortuszról, valamint a homoszexualitásról hozott törvények miatt követett el detonációt.

¹¹ Lásd a Sri Lanka-i merénylet: *Liberation Tigers of Tamil Ealam* (LTTE) nevű terrorszervezetként számon tartott szervezet hosszú évek óta egy független állam kivívásáért harcolt Sri Lanka északi és keleti részén.

¹² Lásd a belfasti maratoni merénylet háttérében az *Irish Republican Army* (IRA) áll, mely szervezet a katolikus kisebbség és a protestáns többség konfliktusán nyugszik.

NEMZETKÖZI KITEKINTÉS

A múlt századi sportesemények elleni terrortámadások sorát az 1972-es müncheni olimpia nyitja, mely sokkolta a közvéleményt, hiszen a terrorizmus egy olyan eseményen támadott, amelynek szellemiségétől talán a legmesszebb áll az erőszak. A nyitó ceremóniát követő 11 nap ennek megfelelően, fantasztikus légkörben telt, ezt követően azonban kezdetét vette a terror.¹³ A *Fekete Szeptember* elnevezésű, *palesztin terrorista* szervezet nyolc tagja kézigránatokkal és fegyverekkel felszerelve, hajnali 4 óra harminc perckor betört az olimpiai faluba, az izraeli sportolók szállására, és kezdetét vette egy tragikus kimenetelű túszedráma, melyben mind a 11 tús életét vesztette.¹⁴

Hol hibáztak a hatóságok? A *Der Spiegel* napilap által feltárt iratok szerint: a mesterlövészek híján voltak a megfelelő felszerelésnek, megfelelő kiképzésnek, felkészületlenek voltak. A történetek után szervezték meg a hatóságok a saját terrorelhárító egységeiket.¹⁵ A német hatóságok nem vették komolyan azt a jelzést, mely a közelgő merényletre utalt (1972. augusztus 24-én a bejrúti nagykövetségen dolgozó német alkalmazott jelentette, hogy a palesztinok szervezkedésének a célpontja az olimpia). A tanulság levonása éppen ezért elengedhetetlen: a terrorizmus ellen folytatott harcban a nemzetbiztonsági szakszolgálatok, a hírszerzés munkája felértékelődött, és bármilyen korai információ egy esetleges fenyegetésre vonatkozóan, komoly segítséget jelent a reagáló szervezeteknek.¹⁶

Sajnos München nem maradt elszigetelt jelenség, hiszen ezt követően is számtalan sportesemény vált erőszakos cselekménynek célpontjává. Ilyen volt az atlantai olimpia, a nagy port kavart bostoni maratonon elkövetett robbantás, amely 2001. szeptember 11. óta az Amerikai Egyesült Államokat honi területen ért támadások közül az egyik legsúlyosabb volt. A bostoni támadás tragikus kimenetele ellenére azonban leszögezhetjük, hogy a rendezvény biztonságáért felelős szakmai stáb, és az önkéntesek jelesre vizsgáztak a helyzet kezelésével. A kritikus állapotban lévő személyek a célvonal közelében elhelyezett egészségügyi sátor dolgozóitól azonnali segítséget kaptak. A sérültek mindegyike 45 perccel a robbanást követően már a környéken található kórházak egyikében volt. A tény, hogy ilyen gyorsan és megfelelően tudtak reagálni a rendezvény szereplői, nem csak egyéni szaktudásukon és higgadságukon múlt, hanem a megfelelő felkészülésen is.

¹³ Az olimpia hivatalos angol nyelvű oldala. <https://www.olympic.org/munich-1972> Letöltve: 2017. január 17.

¹⁴ A müncheni eseményeket feldolgozó München&Beyond című dokumentumfilm alapján <http://video.klru.tv/video/2365798143/> Letöltve: 2017. január 17.

¹⁵ SZÉMANN Tamás: Mészárlás írta át az olimpiák történetét. <http://index.hu/nagykep/2012/09/05/munchen/> Letöltve: 2017. január 16.

¹⁶ A németek tudtak a közelgő vérengzésről http://index.hu/sport/2012/london/cikkek/a_nemetek_hanyagsaga_miatt_tortenhetett_meg_a_munchen_i_verengzes/ Letöltve: 2017. január 17.

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2017. X. évfolyam 1. szám

Bostonban ugyanis készültek az ilyen és hasonló helyzetekre. 2008-ban és 2009-ben is egyeztetést tartottak ebben a témakörben, és az itt elhangzottakat felhasználva alakították ki az egészségügyi sátrak elhelyezését. Így vált lehetővé, hogy a szakképzett ápolókból álló csapat – amelyet a sportolók, esetleg a rosszulléttel küzdő nézők ellátására hoztak létre – a robbantás után azonnal megkezdhesse a sérültek összegyűjtését és ellátását.

Az a döntés is hatékonynak bizonyult, hogy – tekintettel a nagyszámú sérülte – a közeli kórházak betegeit azonnal átcsoportosították egy másik emeletre. Ez helyeket és kapacitást szabadított fel, lehetővé téve a sérültek azonnali fogadását és a kezelés megkezdését.¹⁷ (Csak a Massachusetts Kórházba 31 sérült érkezett 1 órán belül.)

Fentiek is azt bizonyítják, hogy megfelelő felkészüléssel, jól átgondolt tervekkel és gyakorlással csökkenthetőek a károk (2013-at megelőzően 8 alkalommal vettek részt az érintettek, különféle gyakorlatokon, ahol a tömegrendezvényeken kialakuló veszélyes helyzetekre adható válaszokat gyakorolták).¹⁸

Sajátos példáját adta a veszélyeztetésnek a riói olimpiai egyik „bakija”, ahol a női maraton befutója előtt néhány száz méterrel az egyik néző az élen haladó *Jemina Jelegat Sumong* elé futott be.¹⁹ A versenyzőt ugyan nem zavarta meg az esemény, de a tény egyértelmű rendezési hiányosságokra mutatott rá.

Ugyancsak említhetném példának a Franciaországban rendezett 2016-os labdarúgó Európa-bajnokságot is, ahol óriási erőket mozgósítottak a francia hatóságok a terrorcselekmények kiszűrésére, megakadályozására.²⁰

A hatalmas készültség nem volt véletlen. Az előzmények ismeretében Franciaországnak mindent meg kellett tennie a lehetséges terrortámadások kivédése érdekében, hiszen mind a 2015. január 7-ei *Charlie Hebdo* szerkesztőség elleni merénylet, mind a 2015. november 13-ai mérszárlás jelezte, hogy Franciaország az Iszlám Állam célkeresztjében áll. A helyzetet tovább súlyosbította, hogy 2016. március 22-én *Brüsszelben* is végrehajtottak

¹⁷Paul D. BIDDINGER, M.D., Aaron BAGGISH, M.D., Lori HARRINGTON, M.D., M.P.H., Pierre D'HEMECOURT, M.D., James HOOLEY, E.M.T.-P., Jerrilyn JONES, M.D., Ricky KUE, M.D., M.P.H., Chris TROYANOS, A.T.C., and K. Sophia DYER, M.D. :Be Prepared — The Boston Marathon and Mass-Casualty Events http://www3.med.unipmn.it/papers/2013/NEJM/2013-05-23_nejm/nejimp1305480.pdf Letöltve: 2017. január 16.

¹⁸Eric GORALNICK, M.D., and Jonathan GATES, M.D. :*We Fight Like We Train Eric Goralnick, M.D., and Jonathan Gates, M.D* http://www3.med.unipmn.it/papers/2013/NEJM/2013-05-23_nejm/nejimp1305480.pdf Letöltve: 2017. január 16.

¹⁹Rio Replay: Women's Marathon Final Race <https://www.youtube.com/watch?v=GKXfpOZqREg> Letöltve: 2017. január 16.

²⁰Összességében az EB lebonyolítására a francia kormány 42 ezer rendőrt, 30 ezer csendőrt, 10 ezer katonát, 10 ezer privát biztonsági embert mozgósított és 200 külföldi rendőr segítette a munkát. Selina SYKES: EURO 2016: Massive anti-terror operation to patrol France amid tournament attack fears <http://www.express.co.uk/news/world/673730/Euro-2016-security-measures-France-terror-attack-fears> Letöltve: 2017. január 16.

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2017. X. évfolyam 1. szám

egy tragikus merényletsorozatot, melyben összesen 32 ember vesztette életét, illetve sok ember szenvedett kisebb-nagyobb sérüléseket.²¹

A szervezők a biztonság széles spektrumában gondolkoztak, így egy az emberek riasztására és tájékoztatására alkalmas telefonos alkalmazást a SAIP-ot („système d’alerte et d’information des populations”) is kiadott a francia belügyminisztérium.²² Ezen erőfeszítések és szigorú előírások ellenére (*Stadium Rules of UEFA EURO 2016*)²³ mégis előfordulhatott, hogy a Csehország-Horvátország mérkőzés 86. percében, horvát drukkerek petárdákat dobtak be a stadion gypére. A mérkőzést követően a horvát szövetségi kapitány a pirotechnikai eszközt bedobó szurkolókat a sport terroristáinak nevezte.²⁴ A mérkőzést az események miatt megszakították.

A francia szervezők erőfeszítéseit igazolja, hogy terrortámadás nélkül képesek voltak a 2016-os labdarúgó EB-t lebonyolítani. A sok az EB után, a 2016. július 14-ei megemlékezésen következett be. Lényegesnek tartom kiemelni, hogy ez a merénylet közvetlenül egy ilyen nagy esemény árnyékában történt, amikor „kiengedtek” a titkosszolgálatok, a rendvédelmi szervek, illetve az is hozzájárulhatott, hogy egy hónap után immáron nem Franciaországra szegeződött a világ figyelme.

Összességében elmondható, hogy habár nemzetközi, és hazai viszonylatban egyre inkább szigorodnak a szabályok egy-egy mérkőzés szervezése, rendezése körül, mégsem elég eredményes a jelenleg működő rendszer, hiszen rendre számolnunk kell a veszélyes helyzetek kialakulásával.

SPORTBIZTONSÁG MAGYARORSZÁGON

A nemzetközi kitekintés után nézzük meg a sportbiztonság helyzetét Magyarországon. Fontos ez azért is, mert 2017 nyarán hazánk rendezzi a vizes Világbajnokságot. A 2020-as, több ország rendezésével zajló labdarúgó Európa-bajnokságon Magyarország négy mérkőzésnek adhat majd otthont. Magyarország célja a 2024-es olimpia rendezési jogának elnyerése, amire Róma visszalépésével egyre növekednek esélyeink.

²¹Brussels explosions: What we know about airport and metro attacks.

<http://www.bbc.com/news/world-europe-35869985> Letöltve: 2017. augusztus 20.

²²Letölthető a foci EB hivatalos terrorriasztó alkalmazása. <http://imagazin.hu/letoltheto-a-foci-eb-hivatalos-terrorriasztó-alkalmazasa/> Letöltve: 2017. január 18.

²³Stadium Rules of UEFA EURO 2016, - mely dokumentumban rögzítik mindazon eszközöket, tárgyakat, melyeket tilos bevinni a stadionokba http://www.uefa.com/MultimediaFiles/Download/competitions/Ticketing/02/25/56/31/2255631_DOWNLOAD_OAD.pdf Letöltve: 2017. január 17.

²⁴Euro 2016: Croatia boss Ante Cacic criticises 'sport terrorists' after crowd trouble <http://www.bbc.com/sport/football/36564163> Letöltve: 2017. január 25.

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2017. X. évfolyam 1. szám

Ilyen volumenű rendezvények esetén kulcsfontosságú annak elemzése, hogy a hazai szabályozás megfelelőnek mondható-e, képesek vagyunk-e mind a sportolók, mind a nézők biztonságának garantálására.

A kutatás során lehetőségem nyílt az MLSZ biztonsági igazgató-helyettesével megvitatni a kérdést. Véleménye szerint: „Erő van, volt, és lesz rá.”²⁵ Azért én árnyalnám ezt a kérdést, a következő szempontok mentén.

Először is a migrációs válság rámutatott arra, hogy a rendvédelmi erők komoly humán és technikai erőforrás hiánnyal küzdenek. Erre utal a honvédség igénybevétele, újabb ezrek toborzása a határra, technikai eszközök gyors vásárlása. Belátható, hogy egy vizes világ bajnokság újabb jelentős terhelést fog jelenteni.

Másodsor az is nyilvánvaló, hogy a rendezvény biztosítása más területekről fogja elvonni az erőket, ami adott esetben védtelenné tehet más objektumokat vagy célcsoportokat. Ez lehet a tömegközlekedés, a bevásárló központok, vagy kulturális rendezvények.

Érdeemes megnézni, hogyan állunk a terület jogszabályi hátterével. Ma Magyarországon a meghatározó jogi kereteket a 2004. évi I. tv. a sportról²⁶, és az 54/2004 (III.31) Kormányrendelet a sportrendezvények biztonságáról adja,²⁷ továbbá található a magánnyomozói tevékenységre vonatkozó részletező szabályokat is, illetve a közbiztonságra veszélyes eszközökre vonatkozó rendelkezéseket is.²⁸

A jogszabályi kereteken felül ugyancsak fontos kérdés, hogy hazánkban az illetékes szervek fordítanak-e kellő figyelmet a sportrendezvények széleskörű biztosítására, és mennyire kezelik valós fenyegetésként a terrorfenyegetettséget.

A törvényi szabályozás gyakorlati megvalósulásába is volt szerencsém bepillantást nyerni, és megbizonyosodhattam arról, hogy az öt látványsport (labdarúgás, kézilabda, kosárlabda, vízilabda, jégkorong) kiemelt rendezvényeit minden esetben – a vonatkozó törvényi előírásoknak megfelelően – komoly felkészülés előzi meg. Különösen igaz ez a labdarúgó mérkőzésekre, ahol a mérkőzés előtt két hónappal már egy szempontrendszert kell felállítani a rendező szervnek, amely javaslatot tesz az adott labdarúgó mérkőzés minősítésére. Ezt a szempontrendszert a Minősítő Bizottság részére meg kell küldeni, illetve a mérkőzés előtt egy biztonsági egyeztetésre is sor kerül. Amennyiben pedig egy a kiemel-

²⁵ Kovács Péterrel folytatott beszélgetés alapján.

²⁶ 2004. évi I. törvény a sportról https://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=a0400001.tv
Letöltve: 2017. január 16.

²⁷ 54/2004. (III. 31.) Kormányrendelet a sportrendezvények biztonságáról
https://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=a0400054.kor Letöltve: 2017. január 11.

²⁸ Sportrendezvények biztonsága és biztosítása
<http://szakmaikamara.hu/files/images/Orszagos/Sportrendezveny/szakkonyv.pdf> Letöltve: 2017. január 15.

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2017. X. évfolyam 1. szám

ten túl is nagyobb gonddal kezelt rendezvényről van szó (ilyen lehet például egy a Ferencváros mérkőzés), ismételt bejárásra is sor kerülhet a feladatok pontosítása érdekében.

A következő terület igen kényes és alapos mérlegelést kíván. A jelenlegi szabályozás szerint a sportesemények biztosítása során csak a rendőröknek van fegyverhasználati joguk. Érdemes lenne azon elgondolkozni, hogy – megfelelő szabályozás mellett – a civil biztonságiaknak is legyen erre lehetőségük. Sajnos az utóbbi években a civil biztonsági cégek egy része – vagy az ott dolgozók egy része – viselkedésével, cselekedeteivel, nem erősítette a bizalmat.

ÖSSZEGZÉS

Az eddigieket olvasva jogosan merülhet fel a kérdés, hogy milyen irányban kell, lehet elkezdeni és folytatni a fejlesztést hazánkban. Véleményem szerint nincs alternatívája az *aktív információcserének*, a nemzetközi együttműködésen alapuló megelőzésnek.²⁹ Ugyanis Európa más országaiban, például Írország, ahol az IRA nevű terrorszervezet révén, vagy Spanyolországban az ETA miatt már realizálódott egy eredményes protokoll a rendbontások megakadályozása érdekében, illetve az ezekben az országokban működő terrorszervezetek révén egy a valós fenyegetéseket kezelni képes rendszer van életben. Az ezekkel az országokkal folytatott folyamatos információcsere mindenféleképpen hasznos lenne, hiszen az így megszerzett információkat Magyarország a különféle sportesemények szervezése, rendezése és lebonyolítása során hasznosítani tudná.

Ugyancsak külföldi tapasztalatok alapján fontos lenne a *gyakorlatoztatási rendszerünk* fejlesztésére is. Így előrelépéseket tehetnénk a prevenció szintjén, ami nagyon fontos, mert megfelelő felkészüléssel vehetjük elejét a terrorizmusnak.

Ezeken a pontokon túl a legmagasabb biztonsági szint elérése nem pusztán jogszabályi, technikai jellegű, avagy humán tényezőkön nyugvó kérdéskör kell, hogy legyen a jövőben. Nagyon fontos, hogy minden lépés, amelyet a sportbiztonság növelése érdekében tesznek - akár klub szinten, akár jogszabályi változtatások révén – tényleges politikai akarral kell, hogy társuljon, hiszen ennek hiányában az erőfeszítések töredéke tud csak ténylegesen realizálódni.

²⁹ TOMOLYA János - PADÁNYI József: A terrorizmus és a gerilla hadviselés azonosságai és különbségei. Hadtudomány 2014. Budapest, 150. oldal.

http://www.mhft.eu/hadtudomany/2014/2014_elektronikus/11_TOMOLYA_PADANYI.pdf

Letöltve: 2017. január 20.

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2017. X. évfolyam 1. szám

FELHASZNÁLT IRODALOM

- 1) A müncheni eseményeket feldolgozó München&Beyond című dokumentumfilm alapján <http://video.klru.tv/video/2365798143/> Letöltve: 2017. január 17.
- 2) A németek tudtak a közelgő vérengzésről http://index.hu/sport/2012/london/cikkek/a_nemetek_hanyagsaga_miaatt_tortenhetett_meg_a_mu_ncheni_verengzes/ Letöltve: 2017. január 17.
- 3) Atlanta Olympic Park Bombing http://jko.jten.mil/courses/atl1/courseFiles/resources/Atlanta_Olympic_Park_Bombing.pdf Letöltve: 2017. január 16.
- 4) Az olimpia hivatalos angol nyelvű oldala. <https://www.olympic.org/munich-1972> Letöltve: 2017. január 17.
- 5) Paul D. BIDDINGER, M.D., Aaron BAGGISH, M.D., Lori HARRINGTON, M.D., M.P.H., Pierre D'HEMECOURT, M.D., James HOOLEY, E.M.T.-P., Jerrilyn JONES, M.D., Ricky KUE, M.D., M.P.H., Chris TROYANOS, A.T.C., and K. Sophia DYER, M.D. :Be Prepared — The Boston Marathon and Mass-Casualty Events http://www3.med.unipmn.it/papers/2013/NEJM/2013-05-23_nejm/nejmp1305480.pdf Letöltve: 2017. január 16.
- 6) CSIZMAZIA Zoltán: Bajban a budapesti olimpia, a NOB-elnök elájult a párizsi tervektől http://index.hu/sport/2016/10/04/bajban_a_budapesti_olimpia_a_nob-elnok_elajult_a_parizsi_tervektol/ Letöltve: 2017. január 16.
- 7) DETRE Zoltán: A terrorizmus kialakulásának történeti háttere, megnyilvánulási formái és jelenléte a XXI. században. http://portal.zmne.hu/download/bjkmk/bsz/bszemle2007/2/05_detre.pdf Letöltve: 2017. január 16.
- 8) Euro 2016: Croatia boss Ante Cacic criticises 'sport terrorists' after crowd trouble <http://www.bbc.com/sport/football/36564163> Letöltve: 2017. január 25.
- 9) GLOBAL TERRORISM DATABASE <https://www.start.umd.edu/gtd/search/Results.aspx?expanded=no&search=sport&ob=GTDID&od=desc&page=2&count=50#results-table> Letöltve: 2017. január 16.
- 10) Eric GORALNICK, M.D., and Jonathan GATES, M.D. :*We Fight Like We Train Eric Goralnick, M.D., and Jonathan Gates, M.D* http://www3.med.unipmn.it/papers/2013/NEJM/2013-05-23_nejm/nejmp1305480.pdf Letöltve: 2017. január 16.
- 11) IRA és ETA: terrorizmus Európában <http://www.origo.hu/tudomany/tarsadalom/20011106iraes.html> Letöltve: 2017. január 16.
- 12) KATONA László: A terrorizmus és a szervezett bűnözés elhatárolásának aktuális dilemmái <http://www.knbsz.gov.hu/hu/letoltes/fsz/2013-3.pdf> Letöltve: 2017. január 16.
- 13) 2004. évi I. törvény a sportról https://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=a0400001.tv Letöltve: 2017. január 16.

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2017. X. évfolyam 1. szám

- 14) Jane J. LEE: 7 other sports-related attacks ?
<http://news.nationalgeographic.com/news/2013/03/130415-sports-marathon-olympics-bombers-culture/> Letöltve: 2017. január 18.
- 15) Letölthető a foci EB hivatalos terrorriasztó alkalmazása. <http://imagazin.hu/letoltheto-a-foci-eb-hivatalos-terrorriasztó-alkalmazasa/> Letöltve: 2017. január 18.
- 16) 54/2004. (III. 31.) Kormányrendelet a sportrendezvények biztonságáról
https://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=a0400054.kor Letöltve: 2017. január 11.
- 17) Premier League stadiums (Premier League stadionok)
<http://footballtripper.com/europe/england/premier-league/> Letöltve: 2017. január 12.
- 18) Randeep RAMESH: Sri Lankan minister among dozen killed in suicide blast at marathon
<https://www.theguardian.com/world/2008/apr/07/srilanka> Letöltve: 2017. január 16.
- 19) Rio Replay: Women's Marathon Final Race <https://www.youtube.com/watch?v=GKXfpOZqREg>
Letöltve: 2017. január 16.
- 20) Sportrendezvények biztonsága és biztosítása
<http://szakmaikamara.hu/files/images/Orszagos/Sportrendezveny/szakonyv.pdf> Letöltve: 2017. január 15.
- 21) Selina SYKES: EURO 2016: Massive anti-terror operation to patrol France amid tournament attack fears
<http://www.express.co.uk/news/world/673730/Euro-2016-security-measures-France-terror-attack-fears> Letöltve: 2017. január 16.
- 22) Stadium Rules of UEFA EURO 2016
http://www.uefa.com/MultimediaFiles/Download/competitions/Ticketing/02/25/56/31/2255631_DOWNLOAD.pdf Letöltve: 2017. január 17.
- 23) SZÉMANN Tamás: Mészárlás írta át az olimpiák történetét.
<http://index.hu/nagykep/2012/09/05/munchen/> Letöltve: 2017. január 16.
- 24) Dr. TÁLAS Péter: A terrorfenyegetettségről a számok tükrében
http://www.nemzetesbiztonsag.hu/cikkek/talas_peter-a_terrorfenyegetettsegr_l_a_szamok_tukreben.pdf Letöltve: 2017. január 15.
- 25) TÁLAS Péter: A terrorizmus elleni küzdelem néhány dilemmájáról.
http://www.zmne.hu/kulso/mhtt/hadtudomany/2005/4/2005_4_33.html Letöltve: 2017. január 16.
- 26) TOMOLYA János – PADÁNYI József: A terrorizmus jelentette kihívások
http://www.mhtt.eu/hadtudomany/2012/3_4/HT_2012_3-4_Tomolya_Padanyi.pdf Letöltve: 2017. január 16.
- 27) Top 10 largest Football stadiums in the world <http://www.sportstardom.com/top-10-largest-football-stadiums-in-the-world/5/> Letöltve: 2017. január 15.
- 28) TOMOLYA János - PADÁNYI József: A terrorizmus és a gerilla hadviselés azonosságai és különbségei. Hadtudomány 2014. Budapest, 150. oldal.
http://www.mhtt.eu/hadtudomany/2014/2014_elektronikus/11_TOMOLYA_PADANYI.pdf Letöltve: 2017. január 20.